

De oud en nieuw problematiek verkend

Hoofdrapport

I. Helsloot
G. van Staalduinen
A. Schmidt

De oud en nieuw problematiek verkend

Een verkennend onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP)

Auteurs

I. Helsloot

G. van Staalduinen

A. Schmidt

De Stichting Crisislab is de onderzoeksgroep die het onderzoek van de leeropdracht Besturen van Veiligheid van de Radboud Universiteit Nijmegen ondersteunt. De doelstelling van Crisislab is de ontwikkeling en verspreiding van kennis op het domein van crisisbeheersing en veiligheidszorg. Voor Crisislab is een kernactiviteit het verrichten van empirisch gefundeerd onderzoek op het veiligheidsdomein, omdat momenteel feiten vaak ontbreken bij beleidsvorming en discussies op het terrein van het besturen van veiligheid.

© Stichting Crisislab, 19 november 2012

Stichting Crisislab
Dashorsterweg 1
3927 CN Renswoude
www.crisislab.nl

Managementsamenvatting

De traditionele feestelijke viering van oud en nieuw brengt een aantal risico's met zich mee. Risico's die deels zichtbaar zijn op elk grootschalig evenement (zoals agressief gedrag, onder invloed van alcohol en verdovende middelen, tegen hulpverleners) en die deels specifiek zijn voor oud en nieuw (schade door vuurwerk en vreugdevuren en overbelasting van de hulpverleningsdiensten). Voor bijna alle oud en nieuw risico's geldt dat er reden is om te veronderstellen dat deze risico's al tientallen jaren min of meer constant van omvang zijn. Dit geldt echter niet voor het toenemende risico van illegaal zwaar vuurwerk.

Het is van belang een onderscheid te maken tussen het feit dat risico's al jaren hetzelfde zijn en het vraagstuk van de acceptatie van die risico's: in toenemende mate wordt de vraag gesteld of de huidige wijze van viering van oud en nieuw nog wel maatschappelijk aanvaardbaar is. In dit onderzoek wordt gesteld dat tenminste de noodzakelijke inzet van de overheid de grens van het aanvaardbare heeft overschreden: de benodigde middelen zijn buitenproportioneel hoog voor een feestje van enkele uren. Ondanks die inzet is het zorgniveau dat de overheid gedurende de jaarwisseling kan bieden beperkt: de hulpverleningsdiensten komen slechts bij ernstige incidenten, en vaak veel later dan normaal, in actie.

Specifiek voor het probleem van de toename van het gebruik van illegaal zwaar vuurwerk geldt dat mede hierdoor de schade rond de jaarwisseling voor gemeenten toeneemt. Ook het gevaar dat dergelijk vuurwerk voor omstanders, gebruikers en zeker ook hulpverleners met zich meebrengt neemt nog steeds toe. Ook dit jaar zijn weer nieuwe vormen van illegaal zeer zwaar vuurwerk signaleerd waarvan het afsteken grote risico's met zich meebrengt. Beheersing van dit risico is echter niet op gemeentelijk niveau mogelijk: bestelling van dit verboden vuurwerk gebeurt via het internet en de verspreiding via pakketpost. Opsporing voor de jaarwisseling en handhaving tijdens de jaarwisseling zijn bijna een onmogelijke opgave voor de politie, zodat slechts optreden door de Rijksoverheid in internationaal verband gericht op het beperken van de export van zwaar vuurwerk naar Nederland

(het zij naar particulieren, het zij naar bedrijven) zonder vergunning behulpzaam kan zijn.

Voor de bredere set aan risico's die samenhangen met de traditionele wijze van oud en nieuw vieren geldt: tradities worden niet door de overheid ingesteld en kunnen ook niet door de overheid plotseling afgeschaft worden. Dit geldt in het bijzonder voor het individueel afsteken van vuurwerk waarvoor bij een meerderheid van de Nederlandse bevolking enthousiasme bestaat. Wanneer de Nederlandse samenleving echter oud en nieuw op de huidige wijze wil blijven vieren dan zal diezelfde samenleving ook medeverantwoordelijkheid moeten dragen voor de beheersing van de risico's in de eigen buurt. Dat betekent ook dat de samenleving overlast, incidenten met schade en letsel en een beperkt niveau van hulpverlening gedurende de uren rondom middernacht zal moeten accepteren. De grens van de mogelijkheden van de gemeentelijke overheid en haar hulpverleningsdiensten is in veel gemeenten al lang bereikt. Aan gemeenten de taak hierover proactief en realistisch te communiceren.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
1. Inleiding	9
2. De ontwikkeling van de oud en nieuw traditie	13
3. Risico's tijdens oud en nieuw: feiten	17
4. Risico's tijdens oud en nieuw: maatschappelijke acceptatie	21
5. Risico's tijdens oud en nieuw: inzet overheid	23
6. Risico's tijdens oud en nieuw: mogelijkheden tot betere beheersing?	27
7. Slotsom	31
8 Samenvattende conclusies en aanbevelingen	33
Bijlage	37

1. Inleiding

Het vieren van de jaarwisseling in Nederland is een feestelijke gebeurtenis die gebaseerd is op een lange traditie. Vuurwerk en vreugdevuren nemen op veel plaatsen een centrale plaats in bij de viering van de jaarwisseling. De traditie gaat alleen al daarom gepaard met tijdelijke overlast, licht en zwaarder letsel en schade.

Media doen tijdens de jaarwisseling uitgebreid verslag van festiviteiten. De dag erna hebben vooral de incidenten de aandacht.

Het is een goed gebruik om na de jaarwisseling de balans op te maken van de wijze waarop de viering van oud en nieuw heeft plaatsgevonden. De afgelopen jaren is daarbij de perceptie steeds sterker dat de oud en nieuw viering meer overlast, letsel en schade met zich meebrengt dan in het verleden. In het bijzonder geldt dit voor de verschillende aspecten die samenhangen met het afsteken van vuurwerk tijdens de jaarwisseling. De laatste jaren zijn er verder cijfers beschikbaar gekomen die suggereren dat de negatieve effecten van in het bijzonder het illegale zware vuurwerk tijdens de jaarwisseling in omvang toenemen. Van verschillende kanten wordt daarom aangedrongen op maatregelen die kunnen zorgen voor minder overlast, letsel en schade tijdens de jaarwisseling.

Nederlandse gemeenten doen al jaren hun uiterste best om de jaarwisseling zo goed mogelijk te laten verlopen. De desondanks toenemende maatschappelijke zorg over de verschillende risico's die samenhangen met de oud en nieuw viering zijn reden voor de vier grootste gemeenten in Nederland (de G4) om de problematiek van de oud en nieuw viering beter in beeld te willen brengen.

Om deze reden hebben de G4 de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP) gevraagd een korte en krachtige agenda-settende beschouwing aan te leveren over de problemen en de mogelijke oplossingen die samenhangen met de viering van de jaarwisseling en meer in het bijzonder het afsteken van het traditionele vuurwerk. De SMVP heeft op haar beurt de Stichting

Crisislab, de onderzoeksgroep rondom de leeropdracht Besturen van Veiligheid van de Radboud Universiteit Nijmegen, gevraagd een verkennend onderzoek te verrichten als onderbouwing van haar beschouwing.

De centrale onderzoeksvraag voor deze verkenning, geformuleerd door de G4, luidt:

Staat het in stand houden van de huidige wijze van viering van oud en nieuw, in het bijzonder van het traditionele vuurwerk afsteken, in redelijke verhouding tot de schade, veiligheidsproblemen en maatschappelijke overlast die erdoor veroorzaakt wordt?

Deelonderzoeksvragen die daarmee in deze verkenning aan de orde komen, zijn:

- Om welke (verschillende) problemen die met oud en nieuw samenhangen gaat het?
- Hoe ziet de ontwikkeling in tijd er uit als het gaat om de gebruiken en problemen bij oud en nieuw?
- Hoe is deze ontwikkeling te vergelijken met die van soortgelijke evenementen?
- Welke 'eerste orde' en 'tweede orde' oplossingen¹ verdienen een nadere beschouwing zoals bijvoorbeeld meer preventieve opsporing van illegaal vuurwerk respectievelijk het verbieden van individueel vuurwerkgebruik of het verbieden van openbare evenementen? Hierbij hoort dan meteen de vraag naar het draagvlak in de samenleving voor deze maatregelen.

Bij het adresseren van de verschillende vragen zal telkens naar ervaringen in binnen- en buitenland gekeken worden, naar het draagvlak in de samenleving voor maatregelen en naar haalbaarheid in termen van handhaafbaarheid en kosten en baten van mogelijke oplossingen. Bovendien wordt gekeken naar wat nodig en beschikbaar is aan juridische instrumenten op nationaal en decentraal niveau.

De voorliggende verkenning is het samengebalde resultaat van het onderzoek. Meer informatie en alle relevante verwijzingen zijn te vinden in het

¹ 'Eerste orde' oplossingen zijn oplossingen voor een probleem zonder dat het systeem waarbinnen het probleem zich afspeelt wezenlijk veranderd wordt. Bij 'tweede orde' oplossingen wordt juist het systeem op cruciale plekken veranderd.

bijbehorende achtergronddocument dat te downloaden is van www.crisislab.nl.

Dit verkennende onderzoek is begeleid door een bestuurlijke begeleidingscommissie onder voorzitterschap van prof. mr. Pieter van Vollenhoven en door een ambtelijke klankbordgroep. De namen van de leden van de beide groepen zijn in de bijlage opgenomen.

2. De ontwikkeling van de oud en nieuw traditie

Het afsluiten van het oude jaar en de overgang naar het nieuwe jaar is traditioneel een familiegebeurtenis, die feestelijk met drank, eten en goede voornemens wordt gevierd. Bij het slaan van de klokken om middernacht worden deze feestelijkheden onderbroken door het ontsteken van vreugdevuren en (later) het afsteken van vuurwerk. De oorspronkelijke betekenis hiervan is dat de boze geesten worden verjaagd, zodat men bevrijd weer aan een nieuw jaar kan beginnen.

In de loop van de tijd zijn de basiselementen van deze traditie niet gewijzigd. Het moment blijft uniek: het gebeurt om middernacht en ongeacht de weersomstandigheden gaat vrijwel iedereen voor een korte of lange periode de straat op om aan de feestelijkheden deel te nemen. Niet deze traditie zelf, maar wel 'randzaken' als de beschikbare alcohol en verdovende middelen en de maatschappelijke visie op de (verantwoordelijkheid voor de) gevolgen van de viering zijn in de loop van de tijd veranderd. Wij komen hier later op terug.

In Nederland werd in het nabije verleden, toen de beschikbaarheid van vuurwerk nog beperkt was, voor de vreugdevuren vooral gebruik gemaakt van kerstbomen. Door zoveel mogelijk kerstbomen te verzamelen concurreerden (en concurreren) wijken zelfs tegen elkaar om bij de jaarwisseling het grootste vreugdevuur te kunnen laten zien.

Tegenwoordig is het afsteken van vuurwerk een veel belangrijker element van de traditie geworden. Wellicht aangemoedigd door de aanbiedingen van de commerciële handel en ook het gegeven dat het (kopen en afsteken) rond de jaarwisseling is toegestaan, is deze traditie de afgelopen decennia sterk gegroeid.

Over de Nederlandse vuurwerktraditie

Tradities zijn culturele uitingen die bij overlevering op nieuwe generaties worden overgedragen. Tradities worden niet plotseling afgeschaft, maar veranderen langzaam en voortdurend en kunnen zo ook uitsterven. Het continue veranderproces kan met positieve of negatieve impulsen worden gestuurd. Commerciële bevordering kan daarbij een rol spelen zoals nieuwe tradities als Moederdag en Valentijnsdag laten zien. Bij de ontwikkeling van de vuurwerktraditie zal de beschikbaarheid ook een bevorderende rol hebben gespeeld. Al lang is een meerderheid van de Nederlanders voor het handhaven van de mogelijkheid tot het individueel afsteken van vuurwerk *juist* omdat het een traditie is. In Nederland is het (nog) geen traditie om als overheid grootschalig vuurwerk af te steken. Een dergelijke traditie kan natuurlijk gevestigd worden, maar of dat tot een aanpassing van de individuele vuurwerktraditie zal leiden is ongewis. De praktijk wijst tot nu toe uit dat deze evenementen niet de plaats innemen van het consumentenvuurwerk. Integendeel: de omzet van de vuurwerkbranche nam tot aan de economische crisis jaarlijks toe. De individuele Nederlandse vuurwerktraditie is daarmee zeker niet op z'n retour.

In vergelijking met het buitenland valt vooral deze Nederlandse traditie van individueel vuurwerk afsteken op. Impressies in de media over het verloop van de jaarwisseling in buitenlandse steden geven een sfeerbeeld van de grootschalige georganiseerde evenementen, maar geven geen gedetailleerde rapportage van de rest van de oud en nieuw viering. Bij nadere beschouwing komen de oud en nieuw tradities inclusief vreugdevuren en vuurwerk in de Europese landen op veel punten overeen. Nederland is echter fanatieker als het gaat om de 'persoonlijke vuurwerkbeleving': per hoofd van de bevolking wordt een bedrag van 3,80 euro aan vuurwerk afgestoken terwijl het gemiddelde in de Europese landen op 1,40 euro per inwoner ligt. In het buitenland meldt men zich eerder bij het grootschalige vuurwerk dat daar door de overheid wordt georganiseerd.

Een ander verschil tussen Nederland en de rest van Europa ligt in de aard van de mediaberichtgeving. De buitenlandse media berichten vooral positief over het vieren van oud en nieuw en besteden weinig aandacht aan de ongewenste neveneffecten zoals massale verstoringen van de openbare orde en veiligheid die er wel degelijk zijn.²

² Met als voorbeeld de duizend Parijse autobranden als jaarlijks terugkerend probleem. Hierover berichtten de Franse media overigens initieel wel, hetgeen de Franse overheid deed besluiten geen cijfers meer naar buiten te brengen.

In zekere zin losstaand van de oud en nieuw traditie zelf is de toename van alcohol- en verdovende middelengebruik door jongeren. Door het hele jaar is zichtbaar dat dit steeds meer slachtoffers vraagt. Hoewel hier nog geen goede onderbouwing voor is, wordt wel gesteld dat dit leidt tot meer agressie tegen 'werknemers met een publieke taak', ook tijdens oud en nieuw. Op deze en andere risico's gaan we in de volgende paragraaf in.

3. Risico's tijdens oud en nieuw: feiten

De viering van de jaarwisseling is een zeer grootschalige gebeurtenis die niet direct met andere openbare bijeenkomsten is te vergelijken, zoals Koninginnedag, grootschalige sportevenementen of grootschalige manifestaties. Het belangrijkste verschil is dat de jaarwisseling een bijzonder middernachtelijk 'piekmoment' kent en dat er in die periode van twaalf tot twee 's nachts in het gehele land miljoenen Nederlanders activiteiten ontplooiën die normaliter niet zijn toegestaan: het afsteken van vuurwerk en het ontsteken van vreugdevuren.

Wat zijn nu precies de feitelijke risico's die deze traditionele viering van oud en nieuw met zich meebrengt? En hoe hebben die zich in de loop der jaren ontwikkeld?

Om die vragen te beantwoorden, maken we onderscheid tussen de specifieke oud en nieuw risico's, vreugdevuren en vuurwerk, en 'normale' risico's als het overmatige gebruik van drank en verdovende middelen, die bij elk groot-schalig evenement en zelfs uitgaansweekend aan de orde zijn.

Aan de ontwikkeling van een oud en nieuw risico kunnen verschillende factoren bijdragen: veranderingen in de maatschappij, beheersmaatregelen door de overheid en ook simpelweg toevallige factoren als het weer tijdens de jaarwisseling. Hieronder beschrijven we per risico enkele opvallende factoren. Voor meer details verwijzen we nogmaals naar de achtergrondstudie. Hier merken we wel op dat voor alle risico's geldt dat er geen betrouwbare nationale data over een langere termijn bestaan.

Specifieke oud en nieuw risico's

Vreugdevuren zijn een risico dat per plaats verschilt in omvang. Van de grote steden heeft bijvoorbeeld Den Haag de meest vurige traditie terwijl in Amsterdam de traditie feitelijk beperkt is tot een groot vreugdevuur in Amsterdam-Noord. Vreugdevuren kunnen overlast, kans op uitbreiding, schade aan wegdek en schade voor het milieu tot gevolg hebben. De vreugdevuurtraditie,

en daarmee het bijbehorende risicobeeld, lijkt de afgelopen jaren echter eerder af dan toe te nemen.

Er bestaan twee typen vuurwerkrisico's: ongevallen veroorzaakt door legaal consumentenvuurwerk en ongevallen veroorzaakt door illegaal zwaar vuurwerk.

Met het gebruik van consumentenvuurwerk hangen onvermijdelijk risico's samen zoals (oog)letsel bij diegenen die vuurwerk afsteken of daarbij aanwezig zijn, net als milieuschade en branden die door het vuurwerk worden veroorzaakt. Gezien de sterke stijging van vuurwerkgebruik tot de start van de economische crisis in 2008 (bijna 50% sinds 2004) kan het niet verbazen dat in die periode ook de slachtofferaantallen opliepen en daarna iets teruggelopen zijn naar nu zo'n 700 eerste hulp behandelingen per jaarwisseling.

Het gebruik van illegaal zwaar vuurwerk neemt volgens alle geraadpleegde experts per jaar toe, hoewel harde cijfers ontbreken. Schattingen gaan uit van momenteel 1 á 2 miljoen kilo per jaar. Veel van dit illegale zware vuurwerk zou feitelijk als 'explosieven' gelabeld moeten worden. Het gebruik ervan is daarmee levensgevaarlijk: gebruikers en omstanders lopen tenminste het risico voor het leven te worden gehandicapt. Dat hierdoor naar schatting 'slechts' twintig procent van de vuurwerkslachtoffers veroorzaakt wordt, is zo bezien verbazingwekkend weinig.

De specifieke oud en nieuw risico's leiden tot een nog steeds stijgende materiële schade voor gemeenten. Gegevens die systematisch onderscheid maken tussen bijvoorbeeld de schade veroorzaakt door vreugdevuren, door simpele baldadige brandstichting al dan niet met behulp van vuurwerk of door de explosieve kracht van het illegaal zwaar vuurwerk bestaan niet. Het gaat bij grotere gemeenten echter in totaal al snel om tonnen schade aan vooral modern en kostbaar straatmeubilair zoals parkeerautomaten en ondergrondse afvalcontainers.

De omvang van de specifieke oud en nieuw risico's lijkt op basis van de beschikbare rapportages min of meer constant te blijven, met uitzondering van een toename van het gebruik van zwaar illegaal vuurwerk en de schade die het afsteken daarvan veroorzaakt.

De 'normale' evenementenrisico's tijdens de jaarwisseling

Er bestaat een scala aan risico's die niet direct samenhangen met de oud en nieuw viering maar die wel bijdragen aan het algemene risicobeeld tijdens oud en nieuw.

Het gebruik van alcohol en verdovende middelen leidt direct tot vooral jeugdige slachtoffers. Het aantal ziekenhuisopnames als gevolg hiervan lijkt de afgelopen tien tot twintig jaar toe te nemen bij allerlei evenementen. De scherpe stijging van de laatste twee jaar bij de jaarwisseling die een media-onderzoek suggereert zou echter deels kunnen samenhangen met de aandacht voor dit risico waardoor er nu in ziekenhuizen (beter) geregistreerd wordt.

Indirect leidt dit gebruik van alcohol en verdovende middelen tot vormen van ongeremdheid die zich onder andere uiten in overlast, openbare orde verstoringen en geweld, onder meer tegen werknemers met een publieke taak. In het bijzonder hulpverleners die proberen in te grijpen bij wat wordt gezien als 'het recht' op vreugdevuren of het afsteken van vuurwerk kunnen daarvan de dupe worden. Ook hier geldt echter dat er geen onderbouwing is voor de stelling dat dit risico in de afgelopen decennia significant groter is geworden. Uit de beschikbare statistieken blijkt eerder dat er ten opzichte van de voorgaande jaren sprake is van een daling van het aantal geweldsincidenten.

Een ander risico dat ons meermalen gerapporteerd werd, is dat van personen die de jaarwisseling gebruiken als ideale (geluids)dekmantel voor inbraken en andere vormen van diefstal.

Het totale risico is meer dan de som der deelrisico's

Het is echter de cumulatie van alle bovenstaande risico's gedurende een piekmoment van enkele uren die, in onze perceptie, het ernstigste en tot nu wat onderbelichte risico veroorzaakt. Gedurende de uren rondom oud en nieuw is de hulpverlening in de grotere gemeenten al decennia lang zo overbelast dat zij niet in staat is om voor iets anders dan ernstige incidenten uit te rukken. Om de hulpverleningsdiensten te ontlasten worden daarom in sommige gemeenten verkenningen uitgevoerd door leidinggevenden van de

hulpverleningsdiensten (soms in burger) om de ernst van incidenten te kunnen inschatten. Op basis van die inschatting wordt dan, veelal vertraagd, opgetreden.

Een relevante vraag is of er enige indicatie is te geven van wat in de nabije toekomst het risicobeeld zal zijn. Grote veranderingen lijken gezien de bovenstaande opsomming van (de ontwikkeling van) risico's op korte termijn niet te verwachten. Dat betekent, wellicht ten overvloede, niet dat er geen serieus risico is: door de continue toename van het gebruik van alcohol en verdovende middelen in combinatie met meer gebruik van illegaal zwaar vuurwerk komen incidenten waarbij meerdere doden vallen of dodelijke slachtoffers onder hulpverleners te betreuren zijn steeds dichterbij.

In de volgende paragraaf gaan we in op de maatschappelijke perceptie en acceptatie van de in deze paragraaf geschetste risico's.

4. Risico's tijdens oud en nieuw: maatschappelijke acceptatie

De feitelijke omvang en ontwikkeling van een risico is belangrijke informatie. Voor beslissingen over beleid is echter ook de maatschappelijke acceptatie van een risico van belang. Zo kan een feitelijk gelijkblijvend risico door ontwikkelingen in de samenleving minder (of juist meer) geaccepteerd worden. Inzicht in de maatschappelijke acceptatie van een risico geeft een beeld van het draagvlak binnen de maatschappij voor risicobeleid en van de al dan niet aanwezige noodzaak om het risico beter te communiceren met de samenleving.

Ingewikkeld is het dat de maatschappelijke acceptatie van een risico tenminste deels los kan staan van de aandacht in politiek en media voor een risico. Veiligheidsprofessionals proberen juist binnen de gekoppelde wereld van politiek en media hun zorgen te agenderen. Zo heeft de politieprofessie in de periode 2005-2008 sterk ingezet op het agenderen van de openbare orde problematiek tijdens de jaarwisseling: de stilzwijgende acceptatie van een zekere mate van geweld tegen politiefunctionarissen tijdens de jaarwisseling was hen een doorn in het oog. Het Nederlands Oogheelkundig Genootschap agendeert sinds de jaarwisseling van 2005/2006 de noodzaak van een verbod op knalvuurwerk in verband met oogletsel. Via de route van de media leidt dit soort agendering tot Kamervragen en politieke stellingnames die vervolgens weer aanleiding geven tot nader onderzoek, aanbevelingen en actieprogramma's. Beter en sneller inzicht in de incidenten die tijdens de jaarwisseling plaatsvinden, leidt op zijn beurt weer tot meer media-aandacht. Onder meer vanwege de door betere registratie ontstane perceptie dat de risico's wel heel erg snel toenemen.

De zorgen van professionals zijn echter niet direct een vertaling van de maatschappelijke acceptatie. De ontwikkeling van de maatschappelijke acceptatie van de risico's van oud en nieuw is echter nooit systematisch onderzocht. Aan de hand van enkele ijkmomenten en -gegevens proberen we hierna toch een lijn te schetsen.

Sprekend met 'oudgedienden' uit de hulpverleningswereld rijst het beeld van jaarwisselingen van decennia geleden waarbij ten minste net zo veel risico bestond als tegenwoordig. Vooral problemen op het gebied van overlast en de openbare orde bestonden toen in tenminste net zo'n hoge mate als tegenwoordig. Tegenover het openbaar bestuur werd er echter niet over geklaagd. De Commissie Overlast Jaarwisseling duidt dat nog in 2008 negatief door te stellen dat 'we het te lang gewoon gevonden hebben' dat er een 'sfeer [is] in veel steden en dorpen, of in delen daarvan, van extreme overlast, vandalisme, geweld en agressie tegen handhavers en hulpverleners'. Dat is tegenwoordig anders: burgers accepteren overlast veel minder en klagen er sneller over.

Opinieonderzoek naar de publieke acceptatie van oud en nieuw risico's is in 2008 en 2012 verricht. De uitkomst van beide onderzoeken is dat volgens de geënquêteerde burgers het geweld tegen hulpverleners met ruime voor-sprong de hoogste prioriteit verdient. Daarna volgt 'vandalisme' terwijl de andere hiervoor besproken risico's zoals vuurwerk en verstoringen van de openbare orde op ruime afstand volgen. Omgekeerd laten deze onderzoeken zien dat een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking voorstander is van het handhaven van de vuurwerktraditie, zelfs als ze zelf geen vuurwerk afsteken.

Het ingewikkelde mengsel van beperkt draagvlak voor hard ingrijpen tegen de vuurwerktraditie maar toch een ten minste deels verminderde maatschappelijke acceptatie van de risico's, een mogelijk daarom mede verhoogde politieke perceptie van toenemende problemen en een daarmee interfererende hoge mediabelangstelling voor incidenten, leidt steeds meer tot een vragende blik richting de overheid. Op de resulterende grote inzet van de overheid gaan we in de volgende paragraaf in.

5. Risico's tijdens oud en nieuw: inzet overheid

De huidige grote inzet van de overheid ter voorbereiding op en tijdens de jaarwisseling is een relatief nieuw verschijnsel. Zo bestond er tot voor kort geen specifiek voor oud en nieuw ontwikkelde en op burgers gerichte wet- en regelgeving. Tijdens de jaarwisseling werden vuurwerk, vreugdevuren en andere festiviteiten door de overheid (en de samenleving) stilzwijgend getolereerd. Bij excessen handelden overheidsdiensten naar bevind van zaken, maar vanuit een permissieve grondhouding.

De vuurwerkramp in Enschede is aanleiding geweest om, behalve de groot-schalige opslag van vuurwerk, de hele vuurwerkketen (beter) te willen reguleren. Het Vuurwerkbesluit uit 2002 legde bijvoorbeeld voor het eerst het tijdstip van toegestaan afsteken vast, namelijk tussen tien uur 's morgens op oudejaarsdag en twee uur 's nachts de nacht erna. Sindsdien is een uitgebreid pakket aan landelijke en plaatselijke regelgeving ontstaan. Voor de samenleving en commerciële partijen is deze regelgeving nu het uitgangspunt. De overheid heeft zoals altijd de taak op naleving van de door haar opgestelde regels toe te zien.

Gemeenten worden binnen de overheid het meest direct met de risico's van de oud en nieuw viering geconfronteerd. Gemeenten hebben immers de primaire verantwoordelijkheid voor de handhaving van de openbare veiligheid op hun grondgebied. Sinds jaar en dag verrichten gemeenten dan ook een grote inspanning om de viering van oud en nieuw in goede banen te leiden.

De nieuwe regelgeving is daar maar beperkt behulpzaam in: de maatschappij past zijn tradities niet zomaar aan op last van de overheid. Ook de algemene problemen zoals door alcohol- en verdovende middelengebruik gestimuleerd asociaal gedrag laten zich niet eenvoudig door regels bestrijden. Het is om deze reden dat gemeenten geen behoefte hebben aan een uitbreiding van het wettelijk instrumentarium. Een uitzondering die in dit onderzoek naar voren kwam is het vroege tijdstip waarop afsteken toegestaan is, tien uur 's morgens op oudejaarsdag. Handhaving gericht op het voorkomen van overlast op oudejaarsdag zou gebaat zijn bij een (al in 2006 door de rijksoverheid voor-

gestelde) tijdstip van tien uur 's avonds. Dit aangepaste tijdstip moet dan niet de illusie opwekken dat de overheid tot sluitende handhaving kan komen maar geeft de politie wel de mogelijkheid om diegenen die zwaar illegaal vuurwerk afsteken aan te pakken zonder dat eerst moet worden bewezen dat het illegaal vuurwerk was.

Gemeenten zetten dan ook in op specifieke realistische maatregelen die passen bij de lokale tradities – die soms per wijk verschillen. Veelal in overleg met bewonersgroepen worden enerzijds grenzen gesteld terwijl anderzijds bestaande tradities gefaciliteerd worden, met als doel de negatieve effecten ervan zoveel mogelijk te beperken. De hiervoor benodigde inspanning is serieus, maar desalniettemin stijgt jaarlijks de omvang van de materiële schade voor de gemeenten.

Hulpverleningsdiensten zoals de politie, die tijdens de jaarwisseling onder gezag van de voor de openbare veiligheid verantwoordelijk burgemeesters opereren, moeten zelfs in het beste geval alle mogelijke capaciteit inzetten. Er is geen moment gedurende het jaar waarop er zoveel hulpverleners actief zijn. Afgezien van de directe kosten hiervan betekent dit dat deze inzet een vermindering van de capaciteit op andere momenten inhoudt. De inzet gedurende het oud en nieuw feest trekt daarmee een disproportionele wissel op de hulpverleningscapaciteit.

Zelfs met deze maximaal mogelijke inzet van de hulpverleningsdiensten worden zij echter elk jaar weer overbelast. Er zijn simpelweg te veel incidenten om het normale niveau van veiligheidszorg te kunnen verlenen. Dit is al sinds jaar en dag het geval, maar omdat tegenwoordig een groter deel van de samenleving de overlast van oud en nieuw minder accepteert, wordt sneller dan voorheen een beroep gedaan op de hulpverleningsdiensten.

Juist omdat de problematiek en de oplossingen daarvoor lokaal zo specifiek zijn, heeft de rijksoverheid zich tot voor kort onthouden van meningen en initiatieven over de beheersing van de risico's tijdens oud en nieuw, anders dan de vuurwerkproblematiek. Met name sinds de eerder vermelde professionele agendering van de stilzwijgende acceptatie van de risico's van oud en nieuw voelt de rijksoverheid zich inmiddels echter gedwongen om actief het standpunt uit te dragen dat deze risico's onaanvaardbaar groot zijn. Toch leidt dit standpunt in de praktijk niet tot een verandering van de risico's.

Voor het risico van vuurwerk geldt natuurlijk dat de rijksoverheid daar wel altijd een betekenisvolle rol heeft gespeeld.

In de eerste plaats door het subsidiëren van publieksinformatiecampagnes over het veilig afsteken ervan en onderzoek naar en implementatie van technische aanpassingen die het consumentenvuurwerk veiliger maken. Ook daar is overigens de terughoudende rolopvatting zichtbaar in het 'volgen' (in tegenstelling tot pogingen tot sturing) van de zich ontwikkelende traditie van meer en zwaarder consumentenvuurwerk blijkens de achtereenvolgende aanpassingen van het Vuurwerkbesluit.

In de tweede plaats is de rol van de rijksoverheid zichtbaar in de opsporing van illegaal zwaar vuurwerk door het openbaar ministerie, politie en andere rijksinspecties. De inzet hiervoor fluctueert per jaar, mede naar gelang de politieke aandacht hiervoor, maar vergt uiteraard wel altijd politiecapaciteit. Uiteindelijk wordt echter altijd maar een beperkt percentage (gemiddeld tot 10%) van het illegale vuurwerk onderschept.

In de volgende paragraaf verkennen we of er alternatieven zijn voor de hiervoor beschreven grote overheidsinzet.

6. Risico's tijdens oud en nieuw: mogelijkheden tot betere beheersing?

We hebben hiervoor gezien dat de oud en nieuw viering een scala aan risico's met zich meebrengt, deels specifiek voor oud en nieuw, deels algemeen in de zin dat ze bij elke festiviteit aan de orde zijn. De grote inzet van de overheid lijkt succesvol in de zin dat voor de meeste risico's sprake is van tenminste stabilisering. Voor grote risico's als de toename van het gebruik van illegaal zwaar vuurwerk en de overbelasting van de hulpdiensten is er echter nog geen succesvolle strategie in zicht.

In dit onderzoek is gekeken naar zowel incrementele verbetermogelijkheden (eerste orde) als naar mogelijkheden die fundamentele wijzigingen van de oud en nieuw traditie (tweede orde) bieden om tot een betere beheersing van de risico's van oud en nieuw te komen. Op deze plaats beperken we ons tot de meest belangrijke verbetermogelijkheden die we in dit onderzoek geïdentificeerd hebben. Een completer overzicht is opgenomen in de achtergrondstudie. Ook dat overzicht zal echter niet volledig zijn gezien het verkennende karakter van dit onderzoek.

Eerste orde verbetermogelijkheden

De voorbereiding op de jaarwisseling bij tenminste de grootste gemeenten en de regionale hulpverleningsdiensten vindt zeer professioneel plaats op basis van jarenlange ervaring. Gegeven de huidige oud en nieuw tradities valt hier geen grote verbeteringsslag te maken. Toch merkten we dat zelfs de kennisdeling die dit verkennende onderzoek teweegbracht voor hen van waarde is. Middelgrote gemeenten met soms grootstedelijke problematiek zouden, zo is de indruk in dit onderzoek, zeker baat kunnen hebben bij meer kennis.

Ten minste bij de vier grootste gemeenten is het een *best practice* geworden om zoveel mogelijk met de samenleving zelf te spreken over de wijze waarop traditionele activiteiten tijdens de oud en nieuw viering als het ontsteken van vreugdevuren met zo min mogelijk overlast en risico voor de omgeving kun-

nen worden uitgevoerd. Dit effectieve beleid zou kunnen worden uitgebreid met het nog systematischer hanteren van een expliciet 'referentiekader voor veiligheid en overlast' in de gesprekken en communicatie met de betrokken wijk of buurt. In zo'n referentiekader, waarmee goede ervaringen bestaan, staan de tolerantiegrenzen die de buurt tijdens oud en nieuw in acht moet houden en praktische afspraken over onder meer locaties van en randvoorwaarden voor vreugdevuren, randvoorwaarden voor feesten, surveilleren door bewoners en het opruimen na oud en nieuw. Een motiverende afspraak die ook daarin zou kunnen worden opgenomen is dat bij de afwezigheid van schade fondsen beschikbaar komen voor projecten in de buurt.

Let wel, dit betekent niet dat wij pleiten voor een nieuwe vergunningenstroom: vergunningen impliceren een medeverantwoordelijkheid voor de overheid. De overheid kan echter niet medeverantwoordelijk zijn voor schadeveroorzakende maatschappelijke tradities.

Laat ook duidelijk zijn dat deze aanpak geen oplossing is voor de groep van agressieve personen die zwaar onder invloed van alcohol of verdovende middelen is. Deze personen zijn niet aanspreekbaar door de buurt en laten zich overigens ook niet afschrikken door de dreiging van overheidsoptreden.

Uit ons onderzoek blijkt verder dat er nog geen gedeeld inzicht is in de vraag onder welke omstandigheden het precies wenselijk is om (grootschalige) commerciële festiviteiten toe te staan of te organiseren. De omstandigheden in de vier grootste steden zijn dan ook deels erg verschillend waardoor vanuit de eigen ervaringen strategieën tot stand zijn gekomen die gericht zijn op specifieke stedelijke problemen. Tenminste lijkt het verstandig om gezamenlijk tot een beleid te komen dat vervoersstromen van buiten de stad naar de stad(scentra) voorkomt.

Voor het specifieke risico van illegaal zwaar vuurwerk geldt een deels ander verhaal. Hier geldt dat het in het algemeen gebruikt wordt door zowel voor als tijdens de jaarwisseling slecht aanspreekbare burgers. Handhaving tijdens de jaarwisseling is alleen al vanwege het hiervoor beschreven capaciteitsgebrek geen optie. Gemeenten hebben daardoor sowieso geen mogelijkheden dit risico te beheersen. De rijksoverheid heeft op dit punt twee interventiemogelijkheden: opsporing vooraf door de politie onder gezag van het openbaar ministerie en door andere rijksinspecties en beperking van de importmogelijkheden van dat illegale zware vuurwerk. De opsporing van ille-

gaal zwaar vuurwerk in Nederland heeft een (terecht) beperktere prioriteit vergeleken met veel andere zware misdrijven. Naar schatting wordt zo'n 5-10% van het illegale zware vuurwerk opgespoord. Tegen de bestelling via internet en aflevering per reguliere pakketpost is echter geen kruit gewassen. Effectiever is daarom het voorkomen van de export naar Nederland. Enkele jaren geleden heeft de rijksoverheid daar een eerste stap in gezet door export beperkende afspraken met België te maken en een gezamenlijk handhavingstraject met Duitsland in te stellen.³ De primaire 'exportlanden' van illegaal zwaar vuurwerk zijn echter momenteel meerdere landen in Oost-Europa, China en Spanje.

Tweede orde verbetermogelijkheden

Wanneer er wordt gedacht over tweede orde verbetermogelijkheden, dat wil zeggen structurele wijzigingen van (elementen van) de oud en nieuw traditie, dan is de meest rigoureuze optie het verbieden van het individueel afsteken van vuurwerk. Dit zou theoretisch kunnen leiden tot het verdwijnen van de risico's op letsel op door vuurwerk, veel minder (materiële en milieu)-schade en het (goeddeels) verdwijnen van het gebruik van illegaal zwaar vuurwerk. Omgekeerd zal zonder een dergelijk totaalverbod van individueel vuurwerk geen beleid in Nederland kunnen zorgen voor een significante vermindering van deze risico's.

Voor het afschaffen van individueel vuurwerkgebruik, zo merkten wij al eerder op, bestaat vooralsnog echter geen draagvlak bij de Nederlandse bevolking.

Zolang dat draagvlak niet bestaat zal een totaalverbod naar verwachting beperkt werkzaam zijn en tenminste tot meer verkoop van illegaal en onveiliger vuurwerk leiden. Ervaringen met pogingen om de traditie van het afsteken van vreugdevuren met geweld te doorbreken laten bijvoorbeeld zien dat pogingen om tegen de wil en wens van belangrijke delen van de (lokale) gemeenschap in te gaan draconische overheidsinzet vragen en zelfs dan veelal slechts tot verplaatsing van het probleem leiden.

Het recente regeringsstandpunt om niet over te gaan tot een dergelijk totaalverbod lijkt ons dan ook terecht.

³ Met China zijn afspraken gemaakt over de kwaliteitsbewaking van consumentenvuurwerk.

Als realistische tweede orde verbetermogelijkheid zien wij een kanteling van de overheidscommunicatie over de (verantwoordelijkheid voor de beheersing van de) risico's van oud en nieuw.

De huidige communicatiepraktijk is er in essentie een waarbij de (gemeentelijke) overheid reactief is: na de jaarwisseling wordt zo snel mogelijk gekomen met een eerste noodzakelijk, maar oppervlakkig overzicht van incidenten. Dit valt altijd weer tegen zodat de overheid zich genoodzaakt voelt, in reactie op de resulterende negatieve berichtgeving in media en verontruste vragen uit de politiek, om snel toe te zeggen dat er met verdubbelde inspanning zal worden gewerkt om de risico's tijdens de volgende jaarwisseling (nog) beter te beheersen.

De kanteling die wij voorstaan is om de samenleving proactief te informeren over de risico's die bij de traditie van de oud en nieuw viering horen en over de uiteindelijk beperkte mogelijkheden van de overheid om deze risico's te beheersen, waardoor de samenleving zelf en actief haar medeverantwoordelijkheid moet dragen voor het feest dat zij wil vieren. Een concreet onderdeel van deze communicatie is bijvoorbeeld het wijzen op de overbelasting van de (alarmcentrales van de) hulpverleningsdiensten tijdens de jaarwisseling, zodat burgers zo terughoudend mogelijk moeten zijn met het bellen naar 112 gedurende die paar uur.

Deze kanteling vergt een gezamenlijk optreden van tenminste de gemeenten in Nederland en bij voorkeur ook de rijksoverheid om een communicatielijn richting de samenleving te trekken en niet langer een concurrentiestrijd te voeren over wie het snelst cijfers aan de media beschikbaar stelt.

Een mogelijk 'neveneffect' van deze communicatiestrategie is dat op de langere termijn de maatschappelijke waardering voor de huidige wijze van oud en nieuw viering beïnvloedt wordt en dit daardoor ook de traditie zelf kan veranderen.

Ten derde stippen wij aan dat een andere denkbare 'vermaatschappelijking' is dat accijns op vuurwerk wordt ingevoerd om met de daardoor beschikbare komende middelen de onvermijdelijke schade veroorzaakt door *legaal* vuurwerkgebruik te vergoeden.

7. Slotsom

De onderzoeksvraag van deze verkenning is of 'het in stand houden van de huidige wijze van de oud en nieuw viering, in het bijzonder van het afsteken van vuurwerk, in redelijke verhouding staat tot de schade, veiligheidsproblemen en maatschappelijke overlast die hierdoor wordt veroorzaakt'.

Het antwoord op deze vraag kan wat ons betreft rationeel alleen met 'NEE' beantwoord worden. Voor een feestje van enkele uren loopt de samenleving bewust en actief een breed scala aan risico's op letsel, schade en overlast. De huidige wijze van viering kenmerkt zich verder door een buitenproportionele inzet van gemeenten en hulpverleningsdiensten om deze risico's zo goed mogelijk te beheersen. Het is daarbij saillant dat de (gemeentelijke) overheid bij de onvermijdelijke incidenten 'als dank' wordt aangesproken op onvoldoende functioneren.

Dit rationele antwoord heeft echter weinig betekenis in de praktijk. Tradities zijn sterkere determinanten van maatschappelijk gedrag en acceptatie van risico's dan de ratio. Zo blijkt een meerderheid van de Nederlandse bevolking voorstander van het handhaven van de vuurwerktraditie ondanks de risico's die daarmee verbonden zijn. Pogingen om de traditie van het ontsteken van vreugdevuren met overheidskracht te doorbreken zijn tot nu toe ook niet succesvol geweest.

De gemeenten en rijksoverheid hebben daarom geen andere optie dan invoegen bij de maatschappelijke wens om de oud en nieuw tradities in ere te houden. 'Invoegen' betekent echter nadrukkelijk niet dat de overheid de verantwoordelijkheid voor de beheersing van de bijbehorende risico's op zich moet nemen. 'Invoegen' betekent wel dat in samenspraak met de buurten en wijken een referentiekader wordt vastgesteld waarbinnen de festiviteiten plaats dienen te vinden, en dat dit samen met de bewoners wordt gehandhaafd.

Onze centrale observatie is derhalve dat daar waar de maatschappij een traditie hooghoudt, de beheersing van de negatieve effecten ervan ook een

maatschappelijke opgave is. Burgers, bedrijven en overheid hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de jaarwisseling een feest te laten zijn.

Voor de Nederlandse gemeenten zou de opbrengst van deze verkenning moeten zijn dat zij zeker niet tot een nog grotere inzet in de voorbereiding op en tijdens oud en nieuw moeten besluiten. Colleges en gemeenteraden zullen ons inziens wel moeten besluiten tot een andere, maatschappelijker benadering van de problematiek zoals hiervoor geschetst en zoals binnen ten minste de G4 ook al op punten gebeurt. Een proactieve en realistische risicocommunicatie is een essentieel onderdeel hiervan.

8. Samenvattende conclusies en aanbevelingen

Hieronder geven wij bij wijze van samenvatting staccato in min of meer willekeurige volgorde de meest relevante conclusies en aanbevelingen (cursief en inspringend weergegeven) die uit ons verkennend onderzoek volgen.

Tradities versus overheidsoptreden

Tradities zijn culturele uitingen die bij overlevering op nieuwe generaties worden overgedragen. Tradities worden niet afgeschaft maar veranderen langzaam en continu als gevolg van (bewust of onbewust) gewijzigde omstandigheden. De overheid kan derhalve een traditie niet plotsklaps en eenzijdig wijzigen of veranderen.

Dit geldt ook voor de oud en nieuw traditie. Rationeel geldt dat het in stand houden van de huidige wijze van viering niet in verhouding staat tot de risico's, schade en maatschappelijke overlast die deze met zich meebrengt. Deze rationele afweging heeft echter geen betekenis zolang de maatschappij in meerderheid de traditionele wijzen van viering hoog wil houden.

Accepteer bestaande tradities als startpunt voor het veiligheidsbeleid met betrekking tot de oud en nieuw viering.

Aangezien er in het buitenland geen vergelijkbare traditie bestaat op met name vuurwerkgebied zijn buitenlandse voorbeelden beperkt bruikbaar in de Nederlandse context.

Heel specifiek voor de tradities van vuurwerk en vreugdevuren: door de overheid georganiseerde vuurwerkshows of andere toegelaten evenementen kunnen wel een ontlastende functie hebben voor een volle binnenstad, maar zijn tenminste op de korte termijn geen alternatief voor de bestaande tradities. Deze 'extra' evenementen vergen wel extra inzet van de gemeenten en capaciteit van de hulpverleningsdiensten.

*Wees terughoudend in het (laten) organiseren van extra evenementen.
Voorkom tenminste een extra bezoekersstroom van buiten naar binnen de stad.*

De risico's van de oud en nieuw viering: feiten en maatschappelijke acceptatie

Er is geen reden om aan te nemen dat de verschillende risico's die samenhangen met de oud en nieuw viering de laatste jaren toenemen. Het risico van het gebruik van illegaal zwaar vuurwerk lijkt een uitzondering, zie hierna. Wel neemt het schadebedrag voor gemeenten toe vanwege met name duurder straatmeubilair.

Er bestaat een complexe interactie tussen verminderde maatschappelijke acceptatie van overlast (maar niet van vuurwerkrisico's!), professionele agendering van specifieke risico's, berichtgeving in de media als gevolg daarvan en de politieke reactie hier weer op. Dit geheel leidt tot extra aandacht voor de risico's van oud en nieuw. Deze aandacht is zelf een aanleiding tot een betere registratie van specifieke risico's en daarmee op zijn beurt tot een perceptie van toename van de risico's.

Het heeft geen toegevoegde waarde om direct na de jaarwisseling uitspraken te doen op basis van onvolledige gegevens en onvoldoende inzicht. Stel een format op voor het verzamelen van de gegevens en maak landelijk bestuurlijk afspraken over het moment waarop gedetailleerde cijfers en bestuurlijke conclusies over het verloop van de jaarwisseling worden gepresenteerd.

Het specifieke probleem van illegaal zwaar vuurwerk

Bij het individuele vuurwerkgebruik speelt een specifiek probleem, namelijk de toename van het gebruik van verboden vuurwerk, een grote rol. De risico's van het gebruik van deze 'explosieven' zijn groot. Tot nu toe is het aantal slachtoffers beperkt, maar het lijkt onvermijdelijk dat er hierdoor op enig moment meerdere dodelijke slachtoffers en/of slachtoffers onder hulpverleners zullen vallen. Opsporing hiervan is onbegonnen werk zolang het eenvoudig in het buitenland te bestellen is via internet.

De rijksoverheid zou in internationaal verband tot afspraken moeten komen die de export van illegaal zwaar vuurwerk naar Nederland onmogelijk maken, vergelijkbaar met eerdere afspraken gemaakt met België. Beperking van de overlast en risico's gedurende oudejaarsdag zou kunnen worden bereikt door het aanpassen van het toegestane tijdstip van vuurwerk afsteken van tien uur 's morgens naar tien uur 's avonds: dit maakt handhaving overdag mogelijk.

Een onderbelicht risico: de overbelaste hulpverlening

De culminatie van specifieke oud en nieuw risico's en 'normale' risico's verbonden aan elk evenement leidt gedurende de uren rondom de jaarwisseling structureel tot overbelasting van de (meldkamers van de) hulpverleningsdiensten. Politie, brandweer- en ambulancediensten kunnen het reguliere zorgniveau daarmee gedurende die periode niet leveren: slechts bij zwaardere incidenten kan met vertraging hulp worden geboden.

De samenleving moet worden geïnformeerd over de beperkingen van de hulpverlening rondom de jaarwisseling. Burgers moet worden verzocht dan slechts selectief een beroep op deze diensten te doen.

Huidige voorbereiding door gemeenten

De Nederlandse gemeenten investeren veel in de voorbereiding op de oud en nieuw viering. Deze inzet ten behoeve van een feestje van enkele uren is buitenproportioneel gezien de wissel die zij trekt op de capaciteit die beschikbaar is voor andere risico's en criminaliteit gedurende de rest van het jaar.

De steeds zwaardere gemeentelijke inzet heeft tot het paradoxale effect geleid dat gemeenten nu meer worden aangesproken op het onvermogen om alle oud en nieuw problemen te voorkomen. Successen worden nauwelijks belicht, terwijl elk onvermijdelijk incident als 'falen' wordt geduid. Deels is dit te wijten aan de reguliere belofte tot nog meer inzet het volgende jaar na oud en nieuw in plaats van adequate communicatie voor oud en nieuw.

Communiceer als (gemeentelijke) overheid proactief en realistisch over de risico's van de oud en nieuw viering en de mogelijkheden tot beheersing ervan.

Het is echter ondoenlijk om als (gemeentelijke) overheid enige garantie te geven op het beheersen van de risico's die verbonden zijn aan de nationale traditie van de oud en nieuw viering. Het is noodzakelijk om de oud en nieuw problematiek te 'vermaatschappelijken'.

Stel samen met buurten en wijken waar men oud en nieuw activiteiten wil organiseren een referentiekader op waarbinnen de lokale oud en nieuw activiteiten plaatsvinden. Naleving hiervan is een verantwoordelijkheid van de buurt of wijk zelf.

Bijlage

Leden begeleidingscommissie

dhr. Pieter van Vollenhoven, voorzitter SMVP (voorzitter)
dhr. J.J. van Aartsen, burgemeester Den Haag, voorzitter G4-overleg
dhr. A.C. Vervooren, directeur Veiligheid, gemeente Rotterdam
dhr. J. Woldman, Adjunct Directeur GHOR/Hoofd GHOR-bureau, gemeente Amsterdam
dhr. P.J.P.M. van Lochem, decaan Academie voor Wetgeving
dhr. R. Hagen, lector brandpreventie NIFV
dhr. C.D. van der Vijver, secretaris SMVP
mevr. I.M. de Jong, directeur SMVP

Leden ambtelijke begeleidingsgroep

dhr. P. Bosman, gemeente Utrecht
dhr. S. Broers, gemeente Den Haag
mevr. S. Dalman, gemeente Rotterdam
dhr. J. de Jong, gemeente Den Haag
dhr. M.B. de Jonge, gemeente Amsterdam
mevr. W. Lamore, gemeente Rotterdam
mevr. K. Regterschot, gemeente Den Haag
dhr. T. Temminck Tuinstra, gemeente Amsterdam

Respondenten

mevr. J. Boetje, gemeente Rotterdam
dhr. O. Dutilh, politie Amsterdam-Amstelland
dhr. R. Konijnenberg, politie Utrecht
dhr. B. Siderius, politie Haaglanden
mevr. M. Tielemans, gemeente Utrecht
mevr. S.W. Remmert, gemeente Rotterdam
dhr. R. Webb (TNO)